

Gemeente Den Haag

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE VRAGEN van het raadslid David Rietveld

sv 2006.142
RIS 139325
Regnr. BBZ/2006.105

Den Haag, 29 augustus 2006

Inzake: De betrouwbaarheid van stemcomputers

Het raadslid David Rietveld heeft op 20 juli 2006 een brief met daarin zes vragen aan de voorzitter van de gemeenteraad gericht.

Ingevolge het bepaalde in artikel 35, lid 4, van het reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad, antwoorden wij deze vragen als volgt.

Een groep bezorgde burgers zet -n.a.v. het initiatief "wij vertrouwen stemcomputers niet" - vraagtekens bij de noodzaak van het gebruik van stemcomputers en heeft - zoals de naam van het initiatief al zegt - grote twijfels bij de controleerbaarheid.

Zelfs de geringste twijfel rondom het proces van verkiezingen is aanleiding voor ongerustheid, en twijfels over de controleerbaarheid van de uitslag in het bijzonder.

1. *Op welke wijze kan een verkiezingsuitslag verkregen met stemcomputers worden gecontroleerd?*

Er zijn verschillende manieren om de uitslag te controleren.

- a. Na sluiting van de stemming maakt het stembureau een proces-verbaal op ter vaststelling van de uitslag. Hierbij wordt gecontroleerd dat het aantal uitgebrachte stemmen overeenkomt met het aantal ingeleverde oproepingskaarten. Het tellen van de oproepkaarten en het opmaken van het proces-verbaal gebeurt in het openbaar en de aanwezige kiezers kunnen daarbij bezwaren inbrengen. Elke kiezer heeft het recht aanwezig te zijn.
- b. Als een nieuw type stemmachine wordt geïntroduceerd wijst het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een keuringsinstituut aan; dat is TNO. TNO heeft toegang tot broncodes en toetst een correcte werking op de stemmachine. Vervolgens publiceert het ministerie in de Staatscourant welk type stemmachine is goedgekeurd.

2. *Zijn leden van het stemburo in staat om stemcomputers en de daarop geïnstalleerde software te controleren? Zo ja, op welke wijze geschiedt dat?*

Uiteraard worden van gemeentewege voorafgaande aan een verkiezing alle stemmachines uitvoerig getest.

De werking van de software kan door de stembureauleden tijdens de instructiedagen worden getest onder toezicht van bevoegde medewerkers van bureau verkiezingen.

Ook kunnen stemgeheugens op een teststemmachine, voorafgaand aan de dag van stemming, getest worden door opgestelde “proefstemmen” op papier in te voeren in de stemmachine. De uitslag, op het strookje dat vervolgens uit het stemgeheugen van de stemmachine wordt gedraaid, moet identiek zijn aan de “proefstemmen” die op papier stonden.

3. *“Wij vertrouwen stemcomputers niet” wijst er op dat voor optimale controleerbaarheid een “Paper Trail” noodzakelijk is. Onderschrijft het College deze zienswijze? Zo nee, waarom niet?*

Het college onderschrijft deze zienswijze niet. Op de display van de stemmachine is aangegeven welke keuze de kiezer heeft gemaakt, vervolgens bevestigt de kiezer de gekozen kandidaat.

In het buitenland zijn enkele ervaringen met het gebruik van een paper trail. Hierbij zijn twee methoden denkbaar. In de ene drukt de stemmachine de stem af, de kiezer neemt deze in handen, controleert deze en stopt de ‘papieren stem’ in een stembus. Deze methode wordt in zijn algemeenheid afgewezen, omdat er veel risico’s aan verbonden zijn. Zo kunnen kiezers vergeten om het strookje in de bus te gooien. Dit was het geval in een test die men in Frankrijk heeft gehouden. Ook kan het strookje door de kiezer gebruikt worden om aan een derde te bewijzen wat hij gestemd heeft. In verband met het verplichte stemgeheim en het voorkomen van de mogelijkheid van het kopen van stemmen is dit niet wenselijk.

Een andere manier om een paper trail te gebruiken is de methode waarbij het strookje achter glas verschijnt en in een afgesloten bus valt nadat de kiezer de stem bevestigd heeft. Hoewel deze methode veiliger is dan de bovenstaande, zijn ook hiermee in het buitenland grote problemen ontstaan. Printers vielen uit, het papier liep vast, of werd zodanig scheef afgesneden dat de volgorde van de uitgebrachte stemmen te achterhalen was. Daarnaast bleken de verschillen tussen de uitslag van de ‘papieren’ stemmen en die van de stemcomputer in alle gevallen te zijn ontstaan door telfouten bij het tellen van de ‘papieren’ stemmen.

Het College is dan ook van mening dat het invoeren van een paper trail geen meerwaarde biedt bij het stemmen met stemcomputers.

4. *“Wij vertrouwen stemcomputers niet” beweert op haar website (www.wijvertrouwenstemcomputersniet.nl/FAQ) dat het stemmen per computer duurder is dan het stemmen met biljetten. Klopt deze bewering? Kan het College aangeven wat de kosten zijn van het stemmen per computer en met biljetten?*

De bewering is niet juist. De kosten van het stemmen met biljetten liggen zeker hoger dan de kosten van het stemmen met stemmachines. Het is een veel arbeidsintensiever proces.

Te denken valt hierbij aan: het drukken van de stembiljetten, de aanschaf, plaatsen, afbreken, vervoeren en opslaan van meerdere stemhokjes per stemlokaal. Verder moet, naast het feit dat de stembureauleden na sluiting op het stembureau alle stembiljetten moeten tellen en het proces-verbaal invullen, een groot aantal extra medewerkers worden ingehuurd om vervolgens alle pv's nogmaals te controleren op een juiste telling, waarbij het risico bestaat op foutieve tellingen.

5. *Volgens “wij vertrouwen stemcomputers niet” zijn stemcomputers “op zijn best een problematische non-oplossing van een non-probleem”. Hoe beoordeelt het College deze opvatting?*

Het college deelt deze opvatting niet. Tot nu toe hebben de huidige stemmachines en de uitslagverwerking ervan in Den Haag goed gefunctioneerd.

Zowel in de Kieswet, het Kiesbesluit en de door het Rijk vastgestelde Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 zijn uitgebreide eisen opgenomen die de betrouwbaarheid van stemmachines garanderen. Elk prototype stemmachines is door TNO grondig gekeurd. De (uitgebreide) keuringscriteria hebben met name betrekking op de betrouwbaarheid en beveiliging van de stemmachine. De keuze voor stemmachines is onder meer gedaan omdat het de menselijke fouten die gemaakt worden bij het uitbrengen van de stemmen minimaliseert en fouten bij het tellen van stembiljetten voorkomt.

6. *Gesteld dat in Den Haag de wens bestaat de controleerbaarheid van de verkiezingsuitslag te vergroten, hoe zou aan die wens gehoor kunnen worden gegeven?*

Uiteraard vindt het college het van het grootste belang dat het hele verkiezingsproces inzichtelijk en controleerbaar moet zijn. Procedures hiervoor zijn in de Kieswet en het Kiesbesluit nauwkeurig omschreven.

Ook als de Kieswet zou worden gewijzigd en “Paper Trail” mogelijk wordt, is het college van mening dat dit geen toevoeging geeft aan de controleerbaarheid van de uitslag. Het is voor de kiezer hooguit een geruststelling dat hij kan zien op wie hij heeft gestemd, maar dat kan hij ook zien op de display van de stemmachine.

Overige vormen van controleerbaarheid, vooral wanneer deze ook voor anderen dan de kiezer toegankelijk zijn, zullen de waarborging van het stemgeheim aantasten.

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,

D.M.F. Jongen

W.J. Deetman